

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ  
AUTONOMOUS UNIVERSITY OF ZACATECAS (MEXICO)  
INSTYTUT PEDAGOGIKI, KUJAWSKA SZKOŁA WYŻSZA  
WE WŁOCŁAWKU (POLSKA)  
EUROPEAN INSTITUTE OF FURTHER EDUCATION (EIDV) (SLOVAKIA)  
LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE IM. JANA KASPROWICZA  
W INOWROCŁAWIU (POLSKA)  
MY EASY ACADEMY (READING, UK)  
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА  
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ  
(ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ)

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ  
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ  
В КОНТЕКСТІ  
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ**

***ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ***

***IV Всеукраїнського круглого столу  
з міжнародною участю***

***17 листопада 2021 року***

**До 75-річчя з дня створення  
Організації Об'єднаних Націй  
з питань освіти, науки і культури  
(ЮНЕСКО)**

***м. Київ***

**УДК 37.09**  
**ББК 74(4Укр)**

*Рекомендовано до друку Вченою радою  
Київського національного університету будівництва і архітектури  
(протокол № 46 від 20 грудня 2021 р.)*

**Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України:** матеріали IV Всеукраїнського круглого столу з міжнародною участю (17 листопада 2021 року) до 75-річчя з дня створення Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО). – Київ: Київський національний університет будівництва і архітектури, 2022. – 402 с.

ISBN 978-617-8007-55-3

У матеріалах IV Всеукраїнського круглого столу з міжнародною участю “Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України” висвітлюються актуальні питання професійної (професійно-технічної) освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід; психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу; сучасні проблеми викладання інженерно-технічних та гуманітарних дисциплін.

Матеріали круглого столу розраховані на науково-педагогічних, наукових працівників у галузі педагогіки, психології, соціології, викладачів, аспірантів, студентів, а також на соціальних педагогів, соціологів, практичних психологів і соціальних працівників.

*За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їх автори.*

**УДК 37.09**  
**ББК 74(4Укр)**

ISBN 978-617-8007-55-3

© КНУБА, 2022

2. Kreutzer, R. (2019). Understanding Artificial Intelligence / R. Kreutzer, M. Sirrenberg. P. 4-13.
3. Білявський С. М., Постернак Н. О. Особливості організації освітнього процесу в умовах сталого розвитку. Педагогічні інновації : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 28-29 квітня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. 295 с.

**УДК 316.624:364**

***Ковбасюк Богдан Юрійович,***

*здобувач вищої освіти академічної групи ПНК-21*

*Київського національного університету будівництва і архітектури*

***Калениченко Руслан Арсенович***

*кандидат психологічних наук, доцент,*

*доцент кафедри професійної освіти*

*Київського національного університету будівництва і архітектури*

## **СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЧИННИКИ ДЕТЕРМІНАЦІЇ НАСИЛЬСТВА МІЖ ПІДЛІТКАМИ**

Як свідчить практика, підлітки найбільш вразлива і незахищена категорія людей, які піддаються насильству як з боку дорослих, так і з боку своїх однолітків. Дослідження свідчать, що понад 80 підлітків у тій чи іншій формі відчувають на собі прояви насильства.

Згідно з дослідженнями І. Грабської, Ф. Думко, Н. Зинов'євої та Н. Михайлової, насильство над дітьми обумовлюють певні соціальні і культурні умови. Відсутність у суспільній свідомості чіткої оцінки фізичних покарань.

Можна чи ні закликати дитину до порядку, застосовуючи фізичне й емоційне насильство? Якщо так, то в якій мірі? Наприклад, дослідник В. Левінсон трактує фізичне покарання як застосування опікуном сили до дитини з метою її дисциплінування, мотивації зміни або припинення небажаної (не схвалюваної) поведінки. Дуже часто доводиться стикатися з тим, що фізичне покарання в нашій культурі (ляпас, запотиличник,

покарання ременем) вважається поширеною і природною формою виховання і не вважається насильством. Різниця лише в тому, що хтось вдається до цього лише в крайніх випадках, а хтось практикує досить часто. Це підтверджується і зарубіжними дослідженнями. Дослідник Д. Баррі зазначає, що батьки вважають фізичне покарання необхідним у випадку негайного припинення конкретної поведінки дитини або прищеплювання їй загальноприйнятих норм і правил. Думка ж учителів з цього питання розбіжна: частина вважає покарання допустимим для підтримки порядку, інші відкидають і вважають його непотрібним і таким, що суперечить правам дитини. Однак більшість учителів вважають покарання, що викликають ушкодження, насильством, але небагато з них проти ляпасів.

Тому часто дитина сприймає виявлене стосовно неї насильство як «заслужене» покарання і не скаржиться нікому [1, с. 35]. Тому сприяє низька правова грамотність населення.

Недостатня поінформованість населення про права і захист дитини, закріплених у діючих законах і Конвенції, де дитина розглядається як повноправна особистість, і кожен громадянин зобов'язаний повідомляти в органи, які допомагають дітям жертвам насильства. Діти часто не знають, що вони повноправні особи і мають право на захист і допомогу суспільства.

Вони не знають, в які органи слід звернутися за захистом, які соціальні установи можуть надати їм допомогу. Тому соціальні педагоги повинні бути підготовлені для бесід з дітьми на теми насильства, захисту їхніх прав, щоб останні навчилися самозахисту.

Права громадян на недоторканність приватного життя, особисту і сімейну таємницю, закріплені в Конституції, не дозволяють вчасно встановити факт насильства і здійснити втручання. Сім'я ж завжди прагне не виносити сміття з хати і перешкоджає встановленню істини. Будь-які спроби правоохоронних органів і соціальних служб натикаються на опір і вважаються втручанням в приватне життя. Поширена думка про те, що виховання дітей це внутрішня сімейна справа, що сім'я сама повинна

вирішувати проблеми і ніхто не має права втручатися в цей процес, по суті, розв'язує руки батькам-насильникам.

В Україні зараз діють наступні правові акти щодо захисту прав неповнолітніх: Конвенція ООН про права дитини 1959 року, Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 року, Закон України «Про охорону дитинства» від 26. 04. 2001 року. Недостатнє розуміння суспільством насильства як соціальної проблеми.

М. Роуз указує, що іноді важко уявити й усвідомити ознаки насильства щодо дітей, особливо це стосується сексуальної поведінки. У дійсності ж діти з найменших років залучені в різні сексуальні дії, причому їхній спектр розподілений від нормативного до вкрай патологічного. Не вироблено чітких критеріїв, за якими можна кваліфікувати насильство на основі як формальних, так і неформальних законів. Відсутність ефективної превентивної політики держави.

Тільки в останні роки стали створюватися кризові центри, «телефони довіри», притулки і соціальні готелі для жертв насильства. Але практично відсутні освітні і реабілітаційні програми, призначені для груп ризику програми підтримки (для підлітків, умовно засуджених за насильство, у тому числі сексуальне), спеціальні навчальні програми для батьків, схильних до насильства, патронаж над жертвами сексуального насильства тощо. Подібні програми вже існують у США і Канаді, але у нас вони відсутні. Одна з мір профілактики полягає в створенні навчальних програм, що включають спеціальну сексологічну освіту, основи безпечного спілкування, що охоплюють дітей, підлітків, батьків, педагогів, соціальних педагогів і працівників, міліцію [1, с. 104].

Закони про захист прав неповнолітніх занадто декларативні і вимагають конкретизації та вдосконалення.

Побачену агресію вона може переносити у своє повсякденне життя з власними цілями.

Крім того, зростає толерантність, ступінь сприйнятливості до насильництва.

Уже перші уроки відчували в США: в одному із штатів по телебаченню збільшили кількість фільмів з демонстрацією актів насильства внаслідок чого випадки насильства на вулицях зросли. Головним чином це впливає на підлітків, які мають підвищений рівень агресивності в силу вікових особливостей.

Телебачення дуже вплинуло на рівень злочинності: існує чітка залежність рівень злочинності в тій або іншій країні зростає через 10–15 років після появи в ній телебачення. У 2015 році у США була опублікована доповідь головного хірурга країни, присвячена проблемі молодіжного насильства. У цій доповіді підкреслювалося, що перегляд фільмів і телепрограм, що містять акти насильства, чинником ризику для підлітка. За рівнем впливу на свідомість дитини він знаходиться на тому ж рівні, що й інші фактори ризику бідність, погане соціальне оточення, низький рівень інтелекту.

Український телеглядач сцени агресії бачить у середньому кожні 16 хвилин, а в період з 19.00 до 23.00 цей умовний інтервал скорочується до 12 хвилин.

На подолання проблеми мають бути залучені спеціалісти в галузі психології, соціології, криміналістики, права, політології, релігії, філософії та виховання. При цьому необхідно взяти до уваги численні аспекти: пізнавальні, емоційні, поведінкові, сферу взаємовідносин тощо.

Вчені констатують, що дитина, яка звикає до сцен убивств, насильства, крові на екрані телевізора чи монітора комп'ютера має більше шансів вирости менш чутливою до чужого горя, болю, більш цинічною, агресивною і жорстокою, ніж інші діти, в яких або зовсім немає можливості займатися комп'ютерними іграми, або вони віддають перевагу «миролюбним» іграм пізнавального характеру.

Таким чином, насильство щодо підлітків детермінується у нашому суспільстві рядом факторів, серед яких сімейні фактори, відсутність у суспільній свідомості чіткої оцінки фізичних покарань, низька правова грамотність населення, недостатнє розуміння суспільством насильства як соціальної проблеми, відсутність ефективної превентивної політики держави, негативний вплив насильства через засоби масової інформації, недосконале законодавство. Через аналіз викладених факторів чіткіше проступає сама феноменологія насильства щодо підлітків.

### **Список використаних джерел**

1. Денисов В. Социология насилля В. Денисов. М. Политическая литература, 2010. 214 с.
2. Ролінський В. Агресивність на телеекрані та проблеми неповнолітніх В. Ролінський Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та молоді: зб. наук. праць. К.–Житомир, вид-во ЖДУ, 2014. Кн. 1. С. 213-217.
3. Румянцева Т. Понятие агрессивности в современной зарубежной психологии Т. Румянцева Вопросы психологии. 2015. No 1. С. 82-86.

|                                                                                                                                                                                                                                                                              |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Белецька Марія Олександрівна,</b><br><b>науковий керівник: Пстухова Ірина Олексіївна</b><br>ПСИХОЕМОЦІЙНІ СТАНИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ<br>ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....                                                                                           | 332 |
| <b>Беседовська Тетяна Ігорівна,</b><br><b>науковий керівник: Долінговська Світлана Миколаївна</b><br>ВПЛИВ КОРОНАВІРУСНОЇ ПАНДЕМІЇ НА ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС 2020/2021<br>РОКІВ .....                                                                                               | 337 |
| <b>Головатюк Тетяна Іванівна,</b><br><b>науковий керівник: Гридчина Вікторія Віталіївна</b><br>ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ<br>СУБ'ЄКТІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДІВ<br>ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ ЯК ЗАСОБУ ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКІЙ<br>АГРЕСІЇ..... | 341 |
| <b>Горбатюк Михайло Євгенійович,</b><br><b>науковий керівник: Калениченко Руслан Арсенович</b><br>ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ<br>.....                                                                                                             | 343 |
| <b>Груєв Ярослав Павлович, Красильник Юрій Семенович</b><br>АНТРОПНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ<br>ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА .....                                                                                                                                     | 346 |
| <b>Долгополов Сергій Юрійович, Корчова Галина Леонідівна</b><br>ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПІДТРИМКА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАСОБАМИ<br>ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ .....                                                                                                                             | 348 |
| <b>Ковбасюк Богдан Юрійович, Калениченко Руслан Арсенович</b><br>СОЦІОКУЛЬТУРНІ ЧИННИКИ ДЕТЕРМІНАЦІЇ НАСИЛЬСТВА МІЖ<br>ПІДЛІТКАМИ .....                                                                                                                                      | 353 |
| <b>Лемешко Дмитро Ігорович, Корчова Галина Леонідівна</b><br>НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ<br>ТЕХНОЛОГІЙ ВЧИТЕЛЯМИ У ШКОЛІ.....                                                                                                                              | 358 |
| <b>Малофей Ольга Олександрівна,</b><br><b>науковий керівник: Позднишев Євген В'ячеславович</b><br>ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У ЗДОБУВАЧІВ<br>ОСВІТИ ЯК ОДИН ІЗ КОМПЕТЕНТІСНИХ ПІДХОДІВ ДО НАВЧАННЯ<br>.....                                                          | 362 |

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ  
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ  
В КОНТЕКСТІ  
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ**

***ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ***

***IV Всеукраїнського круглого столу  
з міжнародною участю***

***17 листопада 2021 року***

Формат 60×84 1/16. Тираж 300 пр. Ум. друк. арк. 26,9. Зам. № 1121.

Видавець і виготовлювач ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ»

03150, Київ, вул. Предславинська, 28

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру  
суб'єкта видавничої справи ДК № 4131 від 04.08.2011 р.